

Ministerie van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport

> Retouradres Postbus 20350 2500 EJ Den Haag

Algemene Rekenkamer
T.a.v. het College
Postbus 20015
2500 EA DEN HAAG

**Directoraat-Generaal
Volksgezondheid**
Programmadirectie COVID-19
Volksgezondheid

Bezoekadres
Parnassusplein 5
2511 VX Den Haag
T 070 340 79 11
Postbus 20350
2500 EJ Den Haag
www.rijksoverheid.nl

Kenmerk
3770610-1061328-PDCV

Uw brief
24000263 R

Datum 1 maart 2024
Betreft Bestuurlijke reactie op conceptrapport 'Uit de pandemie'

*Correspondentie uitsluitend
richten aan het retouradres
met vermelding van de datum
en het kenmerk van deze
brief.*

Geachte heren Duisenberg en Van der Werf,

Op 1 februari 2024 heeft u mij het conceptrapport 'Uit de pandemie: Onderzoek naar de aankoop van vaccins tegen COVID-19' doen toekomen. Ik heb met belangstelling kennisgenomen van het rapport en dank de Algemene Rekenkamer voor het grondige onderzoek dat zij heeft gedaan naar de aanpak en het handelen van het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) bij de aankoop van coronavaccins. In uw brief verzoekt u om op het conceptrapport te reageren en daarbij specifiek aan te geven welke maatregelen zullen worden getroffen naar aanleiding van de conclusies en aanbevelingen. Graag kom ik tegemoet aan dit verzoek en stuur ik u hierbij mijn reactie op het conceptrapport.

Reactie op rapport

In uw rapport geeft u een heldere en zorgvuldige reconstructie van de aanloop naar, de onderhandelingen over en de resultaten van de aankoop van coronavaccins door het ministerie van VWS. Op basis van deze reconstructie concludeert u dat de toenmalige minister van VWS de aankoop van coronavaccins redelijk tot goed heeft aangepakt en binnen de Europese samenwerking een betekenisvolle bijdrage heeft geleverd aan het zo snel mogelijk verkrijgen van een breed pakket aan veilige en effectieve vaccins. Wel constateert u dat Nederland niet voorbereid was op de noodzaak om de ontwikkeling van vaccins te stimuleren en vaccins aan te schaffen ten tijde van een pandemie, en dat er binnen het kerndepartement van VWS geen diepgaande kennis was over het proces van ontwikkeling tot levering van vaccins. Naar uw oordeel heeft het ministerie deze tekortkomingen redelijk tot goed weten op te vangen. Bovendien merkt u op dat er geen aanwijzingen zijn dat slordigheden en onnauwkeurigheden in het aankoopproces de Nederlandse publieke belangen wezenlijk hebben geschaad.

Op hoofdlijnen onderschrijf ik de door u getrokken conclusies op basis van de reconstructie. In het licht van de ongekende situatie waarin wij ons allen bevonden bij de uitbraak van de COVID-19-pandemie, ben ik blij met het overwegend positieve oordeel dat u velst over de manier waarop het ministerie van VWS de aankoop van vaccins heeft aangepakt. De conclusies doen daarmee

ook recht aan de volhardende inzet en toewijding van alle betrokken ambtenaren om de snelle beschikbaarheid van veilige en effectieve vaccins onder grote druk te realiseren. Uiteraard zijn er ook lessen te trekken uit de aanpak van de vaccinaankoop. Om te zorgen dat Nederland beter voorbereid is op toekomstige grensoverschrijdende gezondheids crises, acht ik het van belang opvolging te geven aan de aanbevelingen die u doet op basis van het onderzoek. Hieronder licht ik graag toe welke maatregelen worden getroffen naar aanleiding van uw aanbevelingen.

**Directoraat-Generaal
Volksgezondheid**
Programmadirectie COVID-19
Volksgezondheid

Kenmerk
3770610-1061328-PDCV

Opvolging aanbevelingen

De aanbeveling scenario's uit te werken om een volgende keer beter voorbereid te zijn op de belangrijkste typen grote, grensoverschrijdende gezondheids crises sluit aan bij eerdere aanbevelingen van de Onderzoeksraad voor Veiligheid (OVV) uit het onderzoek naar de aanpak van de coronacrisis (deelrapporten 1 en 3). Mede op basis van deze aanbevelingen loopt een opdracht aan het RIVM voor het uitwerken van scenario's voor mogelijke toekomstige uitbraken van infectieziekten en pandemieën. Deze scenario's krijgen onder andere een plek in het Landelijk Crisisplan Infectieziekten (LCP-I), waar momenteel aan wordt gewerkt. Het LCP-I richt zich op infectieziekten met landelijke gevolgen die gezamenlijke voorbereiding vereisen van het Rijk en de veiligheidsregio's, in afstemming met overige betrokken (publieke en private) crisispartners. Aanvullend levert VWS een bijdrage aan landelijke crisisplannen van andere departementen waar het gaat om calamiteiten waarbij het zorgstelsel potentieel onder grote druk kan komen te staan. Met deze crisisplannen wordt ook periodiek geoefend en geëvalueerd om te beoordelen of aanpassingen in aanpak en organisatie noodzakelijk zijn.

De geleerde lessen uit de coronacrisis zijn en worden eveneens door VWS geïmplementeerd in draaiboeken of handreikingen voor hoe te handelen bij een nieuwe pandemie of andere grensoverschrijdende gezondheids crisis, zoals het bovengenoemde LCP-I en beleidsdraaiboeken infectieziekten. Onderdeel hiervan vormt ook de paraatheid van de interne organisatie van VWS voor dergelijke crises. De aanbeveling om te zorgen voor meer deskundigheid in eigen huis om voorbereid te zijn op de gezondheidsgevolgen van diverse typen crises krijgt bijvoorbeeld vorm door de oprichting van een nieuwe directie Infectieziektebeleid medio 2024, waarin de tijdens de COVID-19-pandemie opgedane kennis en ervaringen worden geborgd. Daarnaast is expertise ten aanzien van de farmaceutische industrie, welke bij toekomstige crises kan worden benut, ook geborgd in de dagelijkse praktijk van het RIVM en de directie Geneesmiddelen en Medische Technologie (GMT).

Verder is bij het vaststellen van interne werkwijzen aandacht voor de benodigde (extra capaciteit voor) juridische advisering en het borgen van rechtmatige inkoop, onder andere bij het aangaan van verplichtingen onder hoge tijdsdruk. Hiermee beoog ik opvolging te geven aan de aanbeveling om wederzijdse verwachtingen met betrekking tot de juridische advisering te expliciteren. Tevens is het, in lijn met uw vierde aanbeveling, zaak om in crisistijd aandacht te houden voor het vermijden van (de schijn van) belangenverstrengelingen, ook als de situatie om snelle werving en inzet van personeel vraagt. Met name bij de afvaardiging voor onderhandelingen waarbij grote belangen zijn gemoeid, dient in een volgende crisissituatie bij werving van personeel vooraf een *conflict check* te

worden uitgevoerd en een helder mandaat te worden vastgesteld. Om dit zo goed mogelijk te waarborgen, wordt ook dit punt meegenomen in de interne werkwijzen.

**Directoraat-Generaal
Volksgezondheid**
Programmadirectie COVID-19
Volksgezondheid

Kenmerk
3770610-1061328-PDCV

Tot slot neem ik de aanbeveling om, ook buiten crisistijd om, actief steun te geven aan internationale initiatieven om de wereldwijde toegang tot vaccins te bevorderen zeer ter harte. Met de Nederlandse mondiale gezondheidsstrategie 2023–2030 streeft het kabinet naar geïntegreerde en innovatieve samenwerking op verschillende niveaus, om doelgericht bij te dragen aan het verbeteren van de volksgezondheid wereldwijd. Een van de prioriteiten van deze strategie is het verbeteren van internationale pandemische paraatheid en het minimaliseren van grensoverschrijdende gezondheidsbedreigingen. Daarbij werken we onder andere aan het verbeteren van de toegang tot geneesmiddelen en vaccins, met name in lage- en middeninkomenslanden. Dat is ook in ons belang. Daarnaast is Nederland nadrukkelijk betrokken bij het tot stand brengen van een mondiaal pandemieverdrag onder de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO). Bij al deze initiatieven werken we nauw samen met onze Europese partners. In deze context is sinds de coronacrisis een intensieve samenwerking ontstaan ten aanzien van het versterken van de pandemische paraatheid binnen de Europese Unie. Hiertoe is de *Health Emergency Preparedness and Response Authority* (HERA) opgericht, gericht op de beschikbaarheid van en toegang tot medische tegenmaatregelen, inclusief vaccins, in Europa.

Ik dank u nogmaals voor de inzichten die u mij meegeeft in het rapport en vertrouw erop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd over de opvolging van uw aanbevelingen.

Hoogachtend,

de minister voor Medische Zorg,

Pia Dijkstra